

**PROGRAM RADA
PARKOVA DINARIDA – MREŽE ZAŠTIĆENIH PODRUČJA DINARIDA
ZA 2018. GODINU**

Podgorica, 2018. godina

Uvod

Mrežu Parkova Dinarida čini više od 80 zaštićenih područja iz Albanije, Bosne i Hercegovine, Crne Gore, Hrvatske, Kosova*, Makedonije, Slovenije i Srbije. Službena asocijacija "Parkovi Dinarida - mreža zaštićenih područja Dinarida" osnovana je u Podgorici krajem 2014. godine, a sjedište mreže je u Podgorici.

Inicijativa o formiranju regionalnog saveza zaštićenih područja na prostoru zemalja Dinarskog luka jedan je od rezultata koji su proizašli iz projekta „Parkovi Dinarskog luka“. Implementator ovog projekta bila je Svjetska organizacija za zaštitu prirode WWF. Takođe, decembra mjeseca 2013. godine, države Dinarskog luka u Budvi (Crna Gora) potpisale su sporazum pod nazivom *Big Win II*, koji predstavlja nastavak prethodnog *Big Win* dogovora koji je postignut 2008. godine, na devetoj CBD Konferenciji u Bonu (Njemačka). Zvaničnim usvajanjem dokumenta u Budvi 2. decembra 2013., zemlje potpisnice, odnosno njihova nadležna ministarstva su se obavezale da će zajedno raditi na jačanju procesa planiranja u zaštiti prirode, kao i valorizovanju ekonomskih vrijednosti svog prirodnog bogatstva, te na temelju tih vrijednosti raditi na jačanju modela za održivo finansiranje zaštićenih područja u regiji i zajedničkog rada na ukupnom unapređenju zaštićenih područja na prostoru Dinarskog luka. Ovaj dokument su uz posredovanje WWF i IUCN potpisali ministri i predstavnici ministarstava zaduženih za oblast životne sredine sledećih država: Albanija, Bosna i Hercegovina, Crna Gora, Hrvatska, Kosovo*¹, Makedonija, Slovenija i Srbija.

Parkovi Dinarida - mreža zaštićenih područja Dinarida ima za cilj da svojim djelovanjem iskaže i realizuje zajednički interes za unapređenje zaštite prirode i održivog razvoja i pospiješi saradnju između zaštićenih područja zemalja Dinarskog luka. Ta saradnja se primarno odnosi na unapređenje prirodnih i kulturnih vrijednosti zaštićenih područja Dinarida, njihovu promociju i podršku i primjenu dobrih praksi održivog razvoja i upravljanja.

Organizacija Parkovi Dinarida - mreža zaštićenih područja Dinarida posebno podržava:

- politiku usmjerenu ka razvoju i napretku zaštićenih područja;
- unapređivanje međusobne komunikacije članova organizacije;
- koordinaciju međunarodnih i nacionalnih projekata.

Strateške teme rada mreže su: izgradnja mreže zaštićenih područja; zaštita prirodnih vrijednosti; unapređenje saradnje sa lokalnim stanovništvom i održivi razvoj i komunikacija i PR.

* Imenovanje je bez predrasuda na poziciju ili status u skladu s UNSCR 1244/99 i mišljenjem Međunarodnog suda pravde o Deklaraciji o nezavisnosti Kosova

Strateška tema: 1. IZGRADNJA MREŽE ZAŠTIĆENIH PODRUČJA			
<i>Cilj: 1.1 Kadrovska i tehnička osposobljenost Parkova Dinarida – mreže zaštićenih područja Dinarida za efikasno obavljanje svoje djelatnosti</i>			
	AKTIVNOST	OPIS	VREMENSKI OKVIR
1.1.1	Angažovanje ljudskih resursa	Angažovanje koordinatora za Projekat INHERIT. Prijava na Program stručnog osposobljavanja – 7 izvršilaca (pripravnički staž)	Cijela godina
1.1.2	Nabavka materijalno - tehničkih sredstava	Izvršiće se nabavka i dopuna materijalno-tehničkih sredstava neophodnih za rad.	Cijela godina
1.1.3	Kadrovska, stručna i organizaciono osposobljavanje osoblja za kvalitetno izvršavanje aktivnosti Mreže	U okviru realnih mogućnosti, podržaće se stručna usavršavanja zaposlenih kroz seminare, kurseve, konferencije, studentske razmjene, radionice.	Cijela godina
1.1.4	Podrška naučno-stručnim istraživanjima	Pružiće se logistička podrška svim zainteresovanim institucijama i pojedincima u naučno-istraživačkom radu koji doprinosi zaštiti i valorizaciji zaštićenih područja.	Cijela godina
<i>Cilj: 1.2 Umrežavanje zaštićenih područja regiona</i>			
1.2.1	Organizovanje godišnjeg sastanka Skupštine i Upravnog odbora Parkova Dinarida	Organizovaće se redovni godišnji sastanak Skupštine i Upravnog odbora. Po potrebi će se organizovati vanredna zasijedanja.	Mart – April Cijela godina
1.2.2	Organizovanje edukativnih događaja u cilju stručnog	U okviru realnih mogućnosti organizovaće se radionice, treninzi, seminari, studentske razmjene za osoblje iz zaštićenih	Cijela godina

	osposobljavanja osoblja zaštićenih područja članica Mreže	područja Mreže.	
1.2.3	Organizovanje naučno-stručnih skupova	U okviru realnih mogućnosti organizovaće se radionice, treninzi, seminari, studijske razmjene za osoblje iz zaštićenih područja.	Cijela godina
<i>Cilj: 1.3 Finansijska održivost Parkova Dinarida</i>			
1.3.1	Razvijanje projektnih ideja i priprema projektnih aplikacija	Priprema projektnih aplikacija sa članovima mreže i institucijama zaduženim za zaštitu prirode, razvoj turizma i održivi razvoj. Programi koji će biti otvoreni u 2018 godini su: - Norveški mehanizam - Interreg CG-BiH-CRO - Interreg MED - IPA CG-AL - Interreg Dunavski transnacionalni program	Cijela godina
1.3.2	Pokretanje zajedničkih inicijativa sa inostranim i domaćim organizacijama i donatorima	Jačanje saradnje sa strateškim partnerima kao i drugim organizacijama civilnog društva kroz informisanje, konsultovanje i realizaciju zajedničkih aktivnosti, stvaranje mreža i koalicija.	Cijela godina
Strateška tema: 2. ZAŠTITA PRIRODNIH VRIJEDNOSTI			
<i>Cilj: 2.1 Projekat „Posmatranje medvjeda“</i>			
<i>Parkovi Dinarida i WWF, u saradnji sa NP „Biogradska gora“ iz Crne Gore i NP „Tara“ iz Srbije realizuju inicijativu: „Posmatranje medvjeda“, koja predstavlja osnov za razvoj turizma orjentisanog na prirodu, ali uz promovisanje mjera zaštite i unapređenja staništa medvjeda i sprječavanja krivolova.</i> <i>Kroz projekat će se izgraditi efikasan sistem monitoringa mrkog medvjeda standardizovanim metodama monitoringa, u cilju doprinosa konzervaciji ove vrste na području NP „Biogradska gora“ i NP „Tara“.</i> <i>Na osnovu dobijenih podataka, u saradnji sa relevantnim stakeholderima, ovim projekat želimo da kroz konkretne aktivnosti na terenu i uz intenzivnu saradnju sa upravljačima i lokalnim akterima ostvarimo vidljive pomake u zaštiti i očuvanju divljih vrsta i njihovih staništa.</i> <i>Takođe, dugoročno želimo da uspostavimo atraktivan turistički proizvod „Posmatranje medvjeda“, od kojeg bi imali koristi kako NP</i>			

„Biogradska gora“ i NP „Tara“, tako i lokalna zajednica. Stanovnici zaštićenih i okolnih područja dobiće priliku da se uključe u mjere zaštite mrkog medvjeda kroz obuku za prikupljanje DNK materijala i druge aktivnosti, zatim i kreiranje atraktivne turističke ponude kao vodiči za posmatranje medvjeda ili kroz pružanje usluga smještaja, gastronomiju, brendirane suvenire i druge turističke proizvode i usluge orjentisane na prirodu.

Uporedo sa radom na uspostavljanju ekoloških koridora, „Parkovi Dinarida“ će sa partnerima aktivno raditi na podizanju svijesti i edukaciji lokalnog stanovništva o vrijednostima u zaštićenim područjima, kako bi osigurali održivost ovakve forme ekološkog turizma. Ova inicijativa se realizuje u okviru projekta " Zaštićena područja za prirodu i ljude".

	AKTIVNOST	OPIS	VREMENSKI OKVIR
2.1.1	Monitoring populacije medvjeda u okviru projekta „Posmatranje medvjeda u NP Tara i NP Biogradska gora“	U 2018. nastavljaju se mjere praćenja populacije mrkog medvjeda.	Cijela godina
2.1.2	Međunarodna konferencija o mrkom medvjedu	Parkovi Dinarida su počeli strateški dijalog sa relevantnim institucijama - Ministarstvo održivog razvoja i turizma (MORT) i Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja (MPRR) na pripremi Plana upravljanja za mrkog medvjeda. Parkovi Dinarida i WWF, zajedno sa partnerima (MORT, MPRR, EuroNatur, CZIP, Agencija za zaštitu životne sredine), organizovaće međunarodnu Konferenciju o upravljanju mrkim medvjedom.	Mart
2.1.3	Obuka za prikupljanje DNK materijala mrkog medvjeda	U saradnji sa NVO CZIP, organizovaće se obuka za nadzornike NP Biogradska gora o prikupljanju materijala potrebnih za DNK analizu mrkog medvjeda.	Septembar
Cilj: 2.2 Realizacija Interreg projekta „EKO KARST- Ekosistemske usluge u zaštićenim područjima karsta – pokretačka snaga za održivi razvoj“			
2.2.1	Trening za mapiranje, procjenu i vrednovanje usluga ekosistema (Trening B)	Trening za mapiranje, procjenu i vrednovanje usluga ekosistema biće održan od 12 -15. marta 2018., u saradnji Parkova Dinarida sa Nacionalnim parkom Tara iz Srbije i Centrom za ekološka istraživanja Mađarske akademije nauka. Projekat obuhvata 16 partnera iz 9 zemalja a realizuje se u 7 zaštićenih područja koja imaju donekle slične karakteristike,	Mart

		probleme i izazove. Očekuje se da će, nakon završetka treninga, 7 pilot područja biti ojačano multidisciplinarnim timovima stručnjaka koji su kompetentni za mapiranje i vrednovanje ekosistema, kao i za izradu strateškog akcionog plana, balansiranje različitih interesa i pronalaženje održivih rješenja.	
2.2.2	Trening o razvoju akcionih planova i tehnikama komunikacije sa zainteresovanim stranama (Trening C)	U okviru istog projekta, od 7-10. maja 2018. biće održan Trening C (treći od ukupno četiri) o razvoju akcionih planova i tehnikama komunikacije sa zainteresovanim stranama iz različitih sektora koji djeluju u zaštićenim područjima. Trening je održan u RP Notranjski. Tokom ove obuke biće sprovedene različite aktivnosti s ciljem sticanja vještina za razvoj akcionih planova u sedam pilot područja, te za procjenu poslovnih subjekata za razvoj djelatnosti koji podstiču bioraznolikost.	Maj
<i>Cilj: 2.3 Realizacija Interreg projekta „INHERIT - Održive turističke strategije za očuvanje i valorizaciju prirodne baštine mediteranske obale i priobalja “</i> <i>Projekt je sufinansiran od strane Evropske unije u okviru Interreg Mediteranskog (MED) programa u trajanju od 2018 - 2022. godine. Na projektu učestvuje ukupno 15 partnera iz svih 10 MED zemalja, čiji je cilj očuvanje i valorizacija prirodne baštine u obalnim i priobalnim MED destinacijama.</i>			
2.3	Prvi sastanak INHERIT projekta	Predstavnici Parkova Dinarida – mreže zaštićenih područja Dinarida, će od 10-12. aprila 2018. učestvovati na prvom sastanku projekta „Održive turističke strategije za očuvanje i valorizaciju prirodne baštine mediteranske obale i priobalja - INHERIT“. Sastanak će biti održan u Tripoliju, Grčka.	April

Strateška tema: 3. UNAPREĐENJE SARADNJE SA LOKALNIM STANOVNIŠTVOM I ODRŽIVI RAZVOJ

*Cilj: 3.1 Projekat PA4NP
Indeksacija zaštićenih područja, članica Parkova Dinarida
Posmatranje medvjeda*

	AKTIVNOST	OPIS	VREMENSKI OKVIR
3.1.1	Program grantova za zaštićena područja	Program grantova za zaštićena područja je osmišljena na osnovu procjene 66 zaštićenih područja i namijenjen je zaštićenim područjima u regionu Dinarskog luka u cilju unapređenja odnosa i dijaloga između zaštićenih područja i lokalnih zajednica. Glavni cilj poziva je izgradnja partnerstva između zaštićenih područja i predstavnika lokalnih zajednica zasnovanog na principima odgovornosti, transparentnosti i participacije. Specifični ciljevi poziva su: - Unapređivanje nivoa saradnje između zaštićenih područja i lokalnih zajednica na prostoru zemalja Dinarskog luka;- Uspostavljanje trajnih struktura/mehanizama za komunikaciju i unapređenje funkcionalnosti postojeće saradnje između nadležnih institucija i civilnog društva u zaštićenom području;- Podsticanje proaktivnog pristupa zaštićenim područjima nakon uključivanja predstavnika lokalne zajednice u proces donošenja odluka (planiranje, implementacija, monitoring i evaluacija politika koje utiču na upravljanje zaštićenim područjima).	Januar - Decembar

3.1.2	Regionalni obrazovni projekat „Mreže škola u zaštićenim područjima“	Rezultati istraživanja o uključivanju lokalne zajednice su pokazali da je obrazovanje u zaštićenim područjima prepoznato kao važna komponenta rada kako od strane upravljača, tako i od strane lokalne zajednice. U skladu sa tim Parkovi Dinarida – mreža zaštićenih područja Dinarida i WWF započeli su regionalni obrazovni projekat „Mreže škola u zaštićenim područjima“ u okviru programa „Zaštićena područja za prirodu i ljude“. Projekt obuhvata šest članica tj. zaštićena područja Parkova Dinarida iz Bosne i Hercegovine, Crne Gore i Srbije. To su: - Zaštićena područja Kantona Sarajevo, Bosna i Hercegovina - Park prirode „Hutovo blato“, Bosna i Hercegovina - Nacionalni park „Lovćen“, Crna Gora - Nacionalni park „Skadarsko jezero“, Crna Gora - Specijalni rezervat prirode „Obedska bara“, Srbija - Park prirode „Stara planina“, Srbija „Mreža škola u zaštićenim područjima“ uključuje sledeće aktivnosti: Obuke za osobu zaduženu za programe obrazovanja u zaštićenom području i nastavnike sa teritorije opština kojima pripada zaštićeno područje. Teme koje će se obraditi tokom obuka su iskustveno učenje u prirodi, aktivno učešće građana, razvijanje obrazovnih programa i njihova promocija i metode evaluacije programa. Obuka predviđa tri trodnevna treninga.	Cijela godina
3.1.2.1.	Trening 1	Trening 1 biće održan u SRP „Obedska bara“ u Srbiji.	Maj
3.1.2.2.	Trening 2	Trening 2 biće održan u parku “Škocjanske jame” u Sloveniji.	Septembar
3.1.2.3.	Trening 3	Trening 3 biće održan u parku “Bijambare” u Bosni i Hercegovini.	Oktobar
3.1.3	Organizovanje Četvrte Konferencije Parkova Dinarida	Četvrta Konferencija Parkova Dinarida biće održana u Budvi, sa glavnom temom „Ljudi i zaštićena područja“	Novembar

3.1.4	Izrada Marketing Plana za „Posmatranje medvjeda“ u NP Tara i NP Biogradska gora	U NP Biogradska gora kreiraće se nova turistička ponuda „Posmatranje medvjeda“ kao osnova za razvoj turizma i poboljšanje ekonomske situacije lokalnog stanovništva ovog područja. Marketing plan će obuhvatiti analizu opcija za kreiranje turističkog proizvoda, kao i plan promocije.	Septembar - Decembar
3.1.5	Izgradnja edukativnog kutka u NP „Biogradska gora“	U okviru projekta „Posmatranje medvjeda“ u upravnoj zgradi NP Biogradska gora, izradiće se interaktivni izložbeni prostor na temu mrkog medvjeda i prašumskog rezervata.	Septembar - Decembar
3.1.6	Organizovanje društvenih i kulturnih događaja u zaštićenim područjima	U okviru realnih mogućnosti Parkovi Dinarida će organizovati društvene i kulturne događaje u zaštićenim područjima u okviru kojih će promovisati proizvode i usluge lokalnog stanovništva i na taj način podržati lokalnu proizvodnju u zaštićenim područjima.	Cijela godina
Strateška tema: 4. KOMUNIKACIJA I PR			
<i>Cilj: 4.1 Unapređenje interne komunikacije</i>			
	AKTIVNOST	OPIS	VREMENSKI OKVIR
4.1.1	Implementacija internog komunikacionog plana	Redovna komunikacija unutar mreže Parkova Dinarida preko internih medijskih alata, razmjena i pružanje različitih dokumenata, baza podataka i dobrih praksi, koji su od interesa za članove Parkova Dinarida.	Cijela godina
<i>Cilj: 4.2 Unapređenje eksterne komunikacije</i>			
4.2.1	Implementacija Komunikacione Strategije	PR, oglašavanje i objavljivanje u medijima aktivnosti mreže Parkova Dinarida i njenih članica	Cijela godina
4.2.2	Ažuriranje web site-a Parkova Dinarida	Parkovi Dinarida će nastaviti da objavljuju informacije o članicama Mreže i prirodnim, kulturnim i drugim specifičnostima Dinarskog luka na postojećem web site-u.	Cijela godina
4.2.3	Ažuriranje bloga Parkova	U narednom periodu radiće se kontinuirano na dijeljenju svih	Cijela godina

	Dinarida	relevantnih sadržaja Mreže na postojećem blogu.	
4.2.4	Ažuriranje facebook stranice Parkova Dinarida	U narednom periodu radiće se kontinuirano na dijeljenju svih relevantnih sadržaja Mreže na postojećoj facebook stranici.	Cijela godina
4.2.5	Učestvovanje na relevantnim skupovima	Predstavnici Parkova Dinarida će učestvovati na relevantnim skupovima u cilju promovisanja Mreže i uspostavljanja partnerstava.	Cijela godina
<i>Cilj: 4.3 Strukturiranje, praćenje i evaluiranje dijaloga s ključnim stakeholderima za integrisanje prirodnih vrijednosti u strateške razvojne planove (nacionalni i regionalni nivo)</i>			
4.3.1	Praćenje, povećanje interakcija i dijaloga s ključnim stakeholderima (uspostavljanje, praćenje i evaluacija)	WWF Adria, Parkovi Dinaridi i identifikovani partneri mjere sa 2 policy instrumenta interakciju zaštićenih područja, OCD i donosioca odluka.	Cijela godina
4.3.2	Učešće na skupovima relevantnim za procese donošenja odluka od značaja za zaštitu prirode	Parkovi Dinarida će učestvovati u procesima donošenja odluka od značaja za zaštitu prirode i upravljanje zaštićenim područjima, sa posebnim naglaskom na učešće u procesu EU integracija .	Cijela godina
<i>Cilj: 4.4 Promocija vrijednosti i dobiti zaštićenih područja, prikupljanje informacija, informisanje članova mreže o promjenama propisa i strateških dokumenata relevantnih za upravljanje zaštićenim područjima</i>			
4.4.1	Interaktivna baza: prikupljanje i dijeljenje informacija članovima mreže o socijalno-ekonomskim dobitima koje zaštićena područja pružaju (ključne informacije, sažeci, studije)	Parkovi Dinaridi informišu članove mreže o postojanju interaktivne baze i podstiču članove da koriste informacije iz baze te dopunjavaju bazu sa podacima, studijama i dr. o socio-ekonomskim dobitima u njihovim zaštićenim područjima, WWF Adria postavlja i održava bazu te priprema potrebne argumente za članove mreže. (https://natureforpeople.org/)	Cijela godina

4.4.2	Organizovanje događaja u svrhu promocije vrijednosti i dobrobiti zaštićenih područja u cilju angažovanja ključnih dionika	Obilježavanje Dana Parkova Dinarida i drugih datuma od značaja za zaštićena područja uz učešće članova mreže	Cijela godina

Napomena:

Parkovi Dinarida redovno pripremaju i podnose aplikacije za nove partnerske inicijative u regionu. Rezultati selekcije za prekogranične projekte koji su predati 2017. godine, biće objavljeni tokom 2018. godine. U slučaju da Delegacija EU odobri neki od projekata, program rada Parkova Dinarida će biti blagovremeno ažuriran.